

Memòria activitats Institut Balear d'Economia 2007-2011

Palma, 28 de març de 2011

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Economia i Hisenda

(e) INSTITUT
BALEAR
D' **e**CONOMIA

Índex

Presentació

1. Normativa
2. Denominació i naturalesa
3. Funcions
4. Estructura orgànica
  - 4.1 La Comissió d'Assessorament
  - 4.2 El Servei de l'Institut Balear d'Economia
5. Activitat
  - 5.1 Actes
  - 5.2 Publicacions
  - 5.3 Jornades
  - 5.4 Conferències
6. Difusió

Presentació

Per a les Illes Balears és fonamental disposar d'una informació econòmica estructural i d'un seguiment continuat sobre l'evolució de la nostra conjuntura econòmica, amb la finalitat de poder actuar amb coneixement de causa i de prendre decisions adients a la nostra realitat econòmica .

Amb aquesta Memòria es recull tant l'estructura i organització de l'Institut Balear d'Economia com les actuacions dutes a terme en la legislatura 2007-2010 per tal d'assumir nous reptes de la societat i de la situació econòmica de les Illes Balears.

Andreu Sansó Rosselló
Director General d'Economia

1. Normativa

Estatut d'autonomia de les Illes Balears

Art. 30.21 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, segons la redacció que en fa la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, atorga a la Comunitat Autònoma la competència exclusiva en matèria de foment del desenvolupament econòmic del territori de la Comunitat Autònoma, de conformitat amb les bases de la coordinació general de l'activitat econòmica.

Art. 31.6 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, atribueix a la Comunitat Autònoma, en el marc de la legislació bàsica de l'Estat, el desenvolupament legislatiu i l'execució en matèria d'ordenació i de planificació de l'activitat econòmica de les Illes Balears.

Normativa autonòmica

Art. 6.4 de la **Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears** i art.11 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú on es manifesta la potestat d'autoorganització.

Normativa reguladora de l'Institut Balear d'Economia

Decret 65/1984, de 9 d'agost, de creació de l'Institut Balear d'Economia. Des d'aleshores ha actuat com un servei integrat en la Direcció General d'Economia.

Decret 4/1990, de 25 de gener, de modificació del Decret 65/1984 mitjançant la derogació dels articles del 10 al 15, ambdós inclosos amb la finalitat de regular de nou l'organització i les funcions de la Comissió d'Assessorament de l'Institut Balear d'Economia.

Decret 21/2009, de 20 de març, de l'Institut Balear d'Economia que deroga els decrets anteriors i reorganitza l'Institut per tal d'adaptar-lo a l'actualitat per assumir els nous reptes de la societat i de la situació econòmica de les Illes Balears.

2. Denominació i naturalesa

L'Institut Balear d'Economia és un òrgan administratiu de suport a la Conselleria d'Economia i Hisenda en matèria d'economia, adscrit a la Direcció General d'Economia, la finalitat del qual és analitzar, coordinar i divulgar la informació econòmica de les Illes Balears, com també promoure la investigació sobre temes d'interès econòmic.

L'Institut Balear d'Economia podrà fer servir la denominació simplificada d'IBE per a identificar-se, com a sigla o acrònim.

3. Funcions

Són funcions de l'Institut Balear d'Economia:

a) Promoure i fomentar la investigació sobre temes d'interès econòmic que afectin a les Illes Balears.

b) Seguir l'evolució conjuntural de la situació econòmica general i sectorial de les Illes Balears.

c) Analitzar les estructures de producció de les Illes Balears i coordinar la iniciativa política o privada que sorgeixi, per tal d'evitar la duplicitat de recursos i esforços d'investigació.

d) Assessorar el Govern de les Illes Balears i d'altres organismes i ens de la Comunitat Autònoma en les matèries de la seva competència, en cas que ho sol·licitin. En l'exercici d'aquesta funció, l'Institut Balear d'Economia s'atindrà a les directrius generals que, sobre la investigació econòmica, estableixi el Govern i tendirà principalment al tractament de la informació econòmica a nivell de cada illa.

e) Promoure la difusió i divulgació de les anàlisis i investigacions sobre la realitat econòmica de les Illes Balears, especialment mitjançant el foment de l'edició i distribució de publicacions sobre temes econòmics de les Illes Balears.

f) Establir un sistema permanent de recollida de dades econòmiques que permeti un coneixement adient de l'evolució de la situació econòmica de les Illes Balears i una major eficàcia. Per la qual cosa podrà instar a la

Direcció General d'Economia la proposta de formalització de convenis de col·laboració i contractes amb altres organismes i entitats que estimi oportuns.

g) Qualsevol altres funcions que, legalment o reglamentàriament li siguin assignades.

4. Estructura orgànica

4.1 La Comissió d'Assessorament

La Comissió d'Assessorament és un òrgan col·legiat de naturalesa consultiva en matèria d'economia.

Són membres de la Comissió d'Assessorament:

- a) El conseller d'Economia i Hisenda, que n'és el president.
- b) El director general d'Economia, que n'és el vicepresident.
- c) Els vocals que, en nombre màxim de 30, siguin designats pel conseller d'Economia i Hisenda, entre persones de reconeguda professionalitat i prestigi en matèria d'economia.

Per Resolució del conseller d'Economia i Hisenda de 13 de novembre de 2009 es nomenen els vocals que actualment formen part d'aquesta Comissió d'Assessorament. Aquests son:

- Carmen Riu Güell (Riu Hotels)
- Esteban Bardolet Jané (Col·legi d'Economistes)
- Pau Dols Bover (Sa Nostra)
- Guillem López Casanovas (UPF)
- Vicenç Rotger Rebassa (Distribuidora Rotger)
- Vicenç Tur Tur (CAEB)
- José Luis Roses Ferrer (Bodegues Ferrer)
- Luis Moyá Bareche (Moyá Auditoria Balear)
- Antoni Riera Font (UIB-CRE)
- Rafael Crespí Cladera (UIB)
- Maria Tugores Ques (UIB)
- Llorenç Pou Garcías (UIB)
- Alexandre Forcades Juan (SM2)
- Jaume Mascaró Martorell (Melchor Mascaró)
- Josep Lluís Aguiló (Hiper Centro)
- Toni Pascual Moran (Mallorca Web)
- Mariano Sacristán García (Clúster Empreses Parc Bit)
- Mª José Hidalgo Gutiérrez (Air Europa-Halcon Viajes)
- Francesc Triay Llopis (Autoritat Portuària)
- Joan Vicent Soriano (Baleària)
- Álvaro Middelmann Blome (Air Berlin)

- Margarita Tudurí Febrer (Coinga)
- Felicià Fuster Jaume (UIB (Consell Social))
- Juan Gregori Bibiloni (Carob SA)
- Joan Ramon Fuertes Blasco (La Caixa)
- Llorenç Fluxà Rosselló (Camper)
- Jose Luís Zoreda (Exceltur)

Exerceix la Secretaria de la Comissió d'Assessorament, amb veu i sense vot, el cap o la cap del Servei de l'Institut Balear d'Economia.

El president de la Comissió d'Assessorament pot convidar a les sessions, amb veu i sense vot, les persones que consideri adients, en funció dels punts inclosos en l'ordre del dia i en raó dels seus coneixements, de la seva preparació, del prestigi o d'altres circumstàncies.

4.2 El Servei de l'Institut Balear d'Economia

El Servei de l'Institut Balear d'Economia és la unitat administrativa de l'Institut que, d'acord amb l'estructura establerta en la relació de llocs de treball de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i les funcions assignades en l'Ordre del conseller d'Economia i Hisenda, ha de dur a terme, sota la dependència jeràrquica del director general d'Economia, la gestió material de les funcions establertes en l'article 2 d'aquest Decret.

Correspon al cap del Servei de l'Institut Balear d'Economia, d'acord amb les funcions assignades en l'Ordre del conseller d'Economia i Hisenda, exercir la secretaria de la Comissió d'Assessorament, com també la coordinació i supervisió de les funcions pròpies del Servei.

5. Activitat

5.1 Reunions

a) Acta de reunió de la Comissió Assessora de 17 de juliol de 2008 a la sala magna de la Conselleria d'Economia i Hisenda

Ordre del dia:

1. Obertura de la sessió per part del president de la Comissió, Hble. Sr. Carles Manera Erbina
2. Situació econòmica actual.
3. Precs i preguntes

Desenvolupament de la sessió:

El President comenta la situació econòmica actual. Destaca la situació d'Alemanya, com a motor de l'Eurozona i la fortalesa del PIB del Regne Unit, tot i que el tipus de canvi entre la lliura esterlina i l'euro penalitza el turisme amb origen aquest país. El preu del petroli manté una incertesa sobre la seva evolució futura i la fortalesa de l'euro ha minvat l'impacte negatiu sobre l'encariment del cru. El creixement del PIB previst en els pressuposts del 2008 és el 2,8% i actualment la previsió per tot el 2008 és el 2,2%. Per sectors, la construcció entrarà en recessió dintre el 2008, no així el conjunt de l'economia balear. La temporada turística s'espera similar a la del 2007 i els passatgers en creuers turístics s'han incrementat. S'han de dur a terme inversions en els ports per aconseguir un turisme de qualitat, el qual realitza una despesa mitjana major. L'ocupació a l'hoteleria es manté i no serà fins al final de la temporada turística quan puguin sorgir dificultats. Les dades sobre la recaptació en concepte d'IVA han baixat a les Illes Balears, la qual cosa indica un retraïment del consum. La crisi del sector de la construcció afectarà menys a la nostra Comunitat, tot i que es destrueixen llocs de feina. La caiguda en les vendes al detall s'ha donat també a altres Comunitats d'Espanya. El Sr. Manera avança que el proper dia 29 de juliol el President del Govern de les Illes Balears presentarà un conjunt de mesures de tall.

El President de l'IBE convida als assistents a comentar els resultats presentats i posar en comú les dades disponibles. S'inicia una ronda d'intervencions.

S'enumeren factors que condicionen l'economia de les Illes Balears:

- Rigidesa en els mercats (energia, alimentari,...)
- Baixa competitivitat
- Baixa inversió en actius immaterials (R+D+i)
- Menor aportació del sector industrial al PIB
- Deute amb l'exterior

A ells s'afegeixen la crisi financera i el preu del petroli.

Es mostra preocupació pel tema del transport aeri per la gran dependència de les Illes a aquesta activitat, pel tema de les polítiques monetàries, per la liquiditat del sistema financer, atès que s'ha superat amb més inversió la taxa d'estalvi i per la caiguda dels punts de venda en el sector de la comunicació, entre d'altres. Consideren que la situació que pateixen les Balears és fruit de factors interns i que la crisi s'hagués esdevingut a les Illes amb o sense crisi de les subprime. Que s'hauria de centrar l'esforç en l'I+D+i, sanitat, educació i formació professional, millorar la gestió administrativa dels serveis públics (reduir el temps i els tràmits necessaris per reformar un hotel, desbloquejar habitatges inacabats per mor de permisos

administratiu,...), amb tot, dur a terme reformes estructurals i augmentar la inversió en capital públic.

Recorden els augments en l'atur que es venen donant els darrers anys, arrel de l'increment en la població activa (principalment immigrant) i del retrocés de sectors com és el de la construcció. Pensen que cal cercar altres nínxols de mercat i per això fomentar les indústries en les quals Balears són competitives, ja que la indústria allà on és competitiva presenta molta força. Apunten cap a una oportunitat en el desenvolupament de les noves tecnologies a la indústria, tot i que les noves tecnologies és un sector anticíclic i les empreses requereixen de serveis informàtics també en temps de crisi. El problema de finançar el creixement de les noves tecnologies el redueixen per la possibilitat que existeix de creació de clústers.

Pel que fa al pla energètic, opinen que s'hauria de convertir a les Illes Balears en una regió capdavantera en matèria energètica i conscienciar a la població per reduir-ne el consum, educar-la per evitar l'abús energètic i estimular l'ús individual de energies renovables. Demanen intensificar les polítiques sobre l'economia productiva i no les polítiques passives (bàsicament subsidis i despeses a fons perdut) atès que són mesures amb efecte multiplicador sobre la creació de llocs de feina i la inversió.

Es comenta la situació endarrerida de Menorca respecte de la resta de les illes, pel que fa al món del turisme i dels serveis. S'informa de la caiguda de vendes dels formatgers i proposen plantejar l'agricultura des d'un punt de vista productiu i professional i no sols des de la perspectiva de sostenibilitat. Alhora es demana potenciar els productes de marca reconeguda i amb Denominació d'Origen (DO) que diferencien el producte.

El President considera la crisi com una oportunitat per prendre alternatives. Destaca que el sector tecnològic suposa el 5,7% del PIB Balear. L'economia regional, tot i les dificultats, presenta signes d'oportunitat i optimisme. Recorda que el Govern Autonòmic està limitat en el marge de maniobra, atès els problemes de finançament de la nostra Comunitat. El Sr. Manera informa que s'intenta, allà on és possible, la licitació pública, però admet que l'obra encara no s'ha iniciat. Pel que fa a l'agilització dels tràmits administratius, recorda que l'Administració és molt garantista i es precisen d'uns avals per a dur a terme els projectes. El proper 29 de juliol el President del Govern de les Illes Balears presentarà un plec de mesures conjunturals que suposen un esforç econòmic important. L'objectiu serà donar confiança als agents econòmics.

b) Reunió d'experts

Dia 17 de juny de 2010 tingué lloc una reunió d'experts en economia en què es tractà sobre els aspectes següents:

1. Intervenció del conseller d'Economia i Hisenda, Carles Manera Erbina.
2. Diagnosi de la situació de les Illes Balears per cada membre centrant-se en la seva especialitat.
3. Exposició de les perspectives de futur que es preveuen per l'economia internacional i la balear. Exposició dels objectius prioritaris per arribar a assolir un desenvolupament sostenible. Opinió de cada membre sobre l'horitzó esperat i sobre el desitjat, almenys pel que respecta als temes:
  - Mercat turístic. Economia balear fortament terciaritzada.
  - Indústria. Pla Industrial.
  - R+D+i.
  - Empreses a les Illes Balear i teixit productiu.

4. Proposta d'actuacions i mesures concretes que pugui prendre el Govern de les Illes Balears en matèria fiscal, pressupostària, legislativa, etc, tenint en compte l'escenari de reducció de deute i dèficit públic imposat per la Unió Europea.
5. Tancament de la sessió amb un torn d'intervencions que permeti a cada membre incidir en els aspectes tractats de la política econòmica que consideri essencials.

Després de la Intervenció del Conseller d'Economia i Hisenda, Carles Manera cadascun dels assistents va fer una diagnosi de la situació internacional i de les Illes Balears centrant-se en la seva especialitat i proposà actuacions. Les conclusions són les que es detallen a continuació.

Idees principals. Diagnosi.

Capital humà

- El capital humà actualment és, en general, de molt baixa qualificació.
- Es necessita una formació continua: la mà d'obra especialitzada actualment es cerca fora de les illes.
- Cal combatre l'estacionalitat. Desestacionalitzar el capital humà i a les empreses flexibilitzant el treball (empreses transectorials). Les activitats s'han d'adaptar a la temporada d'estiu, a la d'hivern i a la de primavera-tardor.
- L'objectiu de la desestacionalització és reduir la despesa social i evitar l'efecte cridada de la immigració, que ve a fer la temporada i habitualment es queda tot l'any, el que és molt costós en despesa social.
- L'Estat ha d'intervenir per recuperar la confiança dels mercats i una via és mitjançant el foment de la generació de l'ocupació.

Turisme

- Les Illes Balears estan terciaritzades i això dóna una millora competitiva respecte d'altres destinacions turístiques.
- L'elasticitat-renda de la despesa turística de les famílies no és tan elevada com es pensava: la gent redueix altres despeses, però no renuncia a les vacances.
- Sector turístic és més estable per afrontar reptes.
- L'empresari turístic no pensa a mig termini, sinó només en salvar la temporada.
- Els ecologistes han jugat un paper important a l'hora de frenar el creixement urbanístic.
- Protecció del territori. Manteniment del valor paisatgístic com a atractiu turístic. Es té know-how en protecció del territori.
- Les millores i ampliacions a les infraestructures dels ports i aeroports fan que augmenti la pressió sobre el territori, fet que s'hauria de compensar amb normativa de protecció. Alerta amb les pressions de les grans infraestructures: ports, aeroports, cable elèctric, gas ... perquè tenen el cost afegit de la pressió sobre el paisatge. Per exemple, Formentera és el darrer paradís perquè no té aeroport.
- És important plantejar-se com pot influir l'evolució futura del petroli al transport i turisme de les Illes Balears.
- Insularitat com a valor. Les Illes Balears són destí turístic desitjat per raons paisatgístiques (el litoral de les Illes està un 13% urbanitzat, front un 26% del litoral mediterrani peninsular)
- Equipament turístic consolidat.

- Estacionalitat (com a descans) i insularitat (com a barrera) han contingut la depredació del territori.
- S'han de considerar les externalitats negatives de certes empreses, especialment pel que fa a l'impacte sobre el medi ambient i amb una visió global, això és, més enllà de la dimensió regional.

Administracions públiques

- És important a l'economia reduir l'Administració Pública al mínim indispensable i subjectar-se a l'iniciativa privada.
- La despesa sanitària no deixa de créixer, s'han d'introduir mesures com el copagament (per exemple de la visita) per tal de controlar-la.
- Les polítiques econòmiques han de tenir en compte el cost que suposen. S'ha d'analitzar bé en què s'inverteixen els doblers públics i aturar la inèrcia amb què funciona el sector públic. S'ha d'analitzar el cost-benefici.
- Es recolza la idea de potenciar els recursos propis de la regió, a fi de racionalitzar-los i disminuir les necessitats energètiques. Cal fer-ho en el marc tant de les polítiques públiques com privades. A més, s'incrementarà l'estat de benestar.

R+D+I

- Els ajustaments s'han de fer amb polítiques a llarg termini, que han d'incloure a l'Estat, plans estratègics, R+D+I, etc. La xarxa productiva hauria de ser del doble de la que hi ha ara per anar bé.
- El canvi de model s'aconseguirà incorporant activitats que complementin el turisme. Caldrà creativitat i imaginació per a fer-ho, però el camí per aconseguir-ho és impulsant l'educació i la R+D+i. Falta racionalitat a les ajudes actuals a la R+D+i (moltes empreses no aprofiten com toca els diners que reben per aquest concepte. Caldria una entitat gestora externa que discrimini les subvencions).
- Els resultats de la R+D+i han d'anar lligats a l'activitat empresarial, ço és, han de ser aplicables pel sector privat.
- No s'ha de finançar a fons perdut, sinó amb la participació de l'empresari en la inversió (polítiques de matching)

Mercat financer

- Els mercats financers han generat un excedent financer real que no s'ha traslladat a l'economia productiva. Per tant, els excedents han anat al mercat financer i no al productiu.
- La comparació de la crisi econòmica actual amb la del 29 ve marcada per el fet que l'actual es dona en un entorn més complex i interdependent.
- L'inici de l'expansió del deute comença en el mercat immobiliari (especulació financera).
- Fort dèficit comercial de l'economia espanyola i balear. No hi ha hagut grans millores amb el sector terciari. De fet, les estadístiques en els llocs o contractes de feina que més es fan no mostren grans novetats. Hi ha hagut vint anys de petroli barat sustentat en processos de comercialització. Ha arribat el final de l'època de l'energia barata.

Actuacions

Planificació

- Posar en marxa un nou model d'economia: què volem?
- Planificació energètica. En el camp de les energies renovables necessitat de fer una anàlisi cost-benefici en les empreses.
- Infraestructures. Avaluar molt bé avantatges i desavantatges. No perdre el valor d'illa.

Capital humà

- L'administració disposa de molts recursos per invertir en formació (professional i contínua), que actualment no s'utilitzen adientment.

Turisme

- És important que en el turisme no ens centrem només en un segment, sinó en la dualitat: turisme d'alta qualitat, però també turisme de masses, que al cap i a la fi també genera ocupació i per tant, riquesa.
- Estacionalitat i insularitat: la pròpia logística del transport ha provocat un producte estructurat amb empreses "fortes".

Mercat laboral

- S'ha de promoure la mobilitat d'ocupació en els treballadors, fer una feina a temporada alta i una altra en temporada baixa. Cal desestacionalitzar les empreses, però sobre tot el mercat de treball.
- Reforma laboral. Replantejar els convenis laborals de forma que es puguin renegociar els drets adquirits.

Administracions públiques

- S'ha d'aprofitar l'Ordenació territorial existent. A més, es pot adaptar la normativa urbanística de forma que sigui un urbanisme concertat (expropiació al preu sense requalificar i adjudicació per concurs públic)
- Millorar les vies de comunicació amb la societat: què es pensa fer i com, per aconseguir la implicació de les mesures.
- Co-pagament a la Sanitat Pública. Plantejar-ho com una taxa més que com un impost. Mostrar la factura de forma pedagògica.
- Necessitat d'informació estadística.
- Reforma de les AAPP. S'han de tornar de major qualitat (que no posi traves, que faciliti un entorn propici a la creació d'empreses), més eficients (si és necessari, reduint personal) i han d'aportar seguretat jurídica.
- Convergència cap a una Administració Pública d'excel·lència, la qual cosa resulta de vital importància a una regió petita com és la nostra Comunitat Autònoma.

Mercat financer

- Reforma financera. Falta més banca comercial. Cal racionalitzar la concessió de crèdits.

Empreses

- Donar suport a les empreses gaselles perquè liderin el procés de canvi.
- Potenciar les subvencions com a polítiques compensatòries: <<si tú poses, jo hi poso>>.

Romanen dos pendents que es trobaven a l'ordre del dia però que no es van poder tractar: el dèficit fiscal i l'endeutament.

5.2 Publicacions

Una de les principals funcions de l'Institut Balear d'Economia és promoure l'anàlisi i les investigacions sobre l'activitat econòmica de les Illes Balears així com la seva difusió, especialment mitjançant el foment de l'edició i la distribució de publicacions. És d'aquesta manera que neixen dues col·leccions: la col·lecció "Llibres de l'Institut Balear d'Economia", amb la finalitat de complir aquesta tasca divulgadora i d'aquesta manera, estimular la participació activa de tots els agents econòmics i socials en el desenvolupament de la nostra Comunitat Autònoma i la col·lecció "Publicacions de l'Institut Balear d'Economia" que amb la mateixa finalitat pretén recollir la transcripció de les jornades i conferències organitzades per l'Institut.

5.2.1 "Llibres de l'Institut Balear d'Economia":**1- El mercado de los tour operadores: implicaciones de un análisis de los precios de los paquetes turísticos para el turismo alemán y británico en Baleares**, de Maria Sard Bauzà. Primera edició, 2009.

El proceso de comercialización de los destinos turísticos de sol y playa del Mediterráneo ha dependido tradicionalmente de los tour operadores. Estos intermediarios turísticos han seguido una estrategia de producto basada en la combinación de diversos servicios y/o productos turísticos tales como el alojamiento, el transporte, los traslados en el destino, etc. para producir paquetes turísticos que engloban en un único precio todos estos servicios contratados de antemano. Esta dependencia de los destinos hacia los tour operadores plantea la necesidad de analizar el comportamiento de mercado de estos macro organizadores de viajes.

En esta investigación se trata de profundizar en el comportamiento de los tour operadores a través del análisis de

los precios y las características de los paquetes turísticos que figuran en los catálogos de los tour operadores alemanes y británico para un destino turístico típico de sol y playa como son las Islas Baleares.

2- **La indústria de les perles a Manacor (1902-2002)**, de Sebastià Sansó Barceló. Primera edició, 2009

La fundació a Manacor, l'any 1902, de la fàbrica de perles artificials d'Hugo Heusch & Cia va suposar un canvi decisiu en tots els aspectes de la vida local, amb el trencament de la dependència gairebé absoluta del sector primari i l'inici de l'era industrial al poble. La incorporació de la força de treball femenina- dones i nines- a les tasques fabrils, i al treball domiciliari, va ser fonamental, no sols per allò que suposava quant a la seva realització personal, sinó també per la seva contribució al sanejament de la depauperada economia manacorina. D'altra banda, la singularitat d'aquesta manufactura i el seu caràcter sumptuari afavoreix l'anàlisi de les connexions que hi ha entre els esdeveniments socioeconòmics mundials i les diverses fases per les quals ha passat la indústria i, consegüentment, tot el poble. Finalment, cal esmentar que la major part de la informació tractada s'ha obtingut del buidatge dels fons arxivístics i documentals d'aquella primera empresa, avui Majorica, els quals, sortosament, han pogut ser salvats de l'abandó i de la previsible desaparició.

3- **La invenció del turisme de masses a Mallorca**, de Joan-Carles Cirer. Primera edició: juny de 2009

En temps de la Segona República, Mallorca ja era la principal destinació turística espanyola i el turisme era una de les principals fonts de renda illenques. Aquest llibre s'endinsa en l'apassionant viatge del turisme mallorquí, des de l'arribada dels primers turistes aventurers, com George Sand, fins a la conversió d'aquesta illa en una de les principals destinacions del naixent turisme de masses. L'autor ens parla d'innovadors entusiastes que veien en el turisme la solució als mals de l'ensopiment mallorquí i d'empresaris que sospiraven per beneficiar-se d'un negoci que era nou, però que veien comparable a qualsevol altre dels que els atrafegats comerciants i industrials illencs portaven endavant. Tots ells protagonitzaren una història plena d'encerts i marrades, d'esperances i desenganys que, al cap i a la fi, constitueixen les arrels de l'economia mallorquina actual.

4- **Sociedades mercantiles mallorquinas del siglo XIX. Historia social y económica de Mallorca en los protocolos notariales (1825-1900)**, de Luis Miguel Estelrich Ruiz. Primera edició, 2009.

Este libro iniciado en verano del 2008, con el apoyo del Decano del Colegio Notarial Ilmo. Sr. Don Andrés María Monserrat Noguera y de su Junta Directiva, es un trabajo de investigación sacado de la Sección Histórica del Archivo de Protocolos del Distrito de Palma del Ilustre Colegio Notarial de las Islas Baleares.

Señala el autor que los Protocolos Notariales son fundamentales para la investigación de la historia económica y social de nuestros pueblos. Y lo corrobora en el prólogo el Ilmo. Sr. Don Eduardo Martínez-Piñeiro Caramés (Presidente de la Comisión de Cultura del Colegio Notarial), cuando dice que a través de los protocolos se puede obtener información histórica, lingüística, económica, sociológica, jurídica, religiosa, artística y artesana...que nos va a servir para averiguar como evolucionó Mallorca económicamente en el siglo XIX y también poder saber a qué se dedicaban nuestros antepasados...

Pues bien, en este Libro, el lector encontrará los datos de las escrituras de constitución de las sociedades mercantiles autorizadas en el siglo XIX, reseñadas por orden alfabético de sus objetos sociales, con una breve descripción histórica de la actividad, lo que permite un fácil acceso a la materia que le pueda interesar.

El número de sociedades creadas, según su objeto social, nos indica claramente cual era la actividad económica más importante en Mallorca en aquellos años, además de indicarnos las inquietudes que tenían los mallorquines para formalizar sus negocios, que varían curiosamente según los años, intentando buscar las actividades que mejor les permitieran subsistir y crear riqueza dadas las distintas vicisitudes que iban sucediéndose a través del tiempo en nuestra Isla.

5- La repetición de la visita como variable clave en los destinos turísticos maduros, de Magdalena Cladera Munar. Primera edición: diciembre 2009

Actualmente, son numerosos los destinos, especialmente destinos que han alcanzado un estadio de madurez, que cuentan con un segmento de turistas repetidores que representan una proporción alta del total de turistas que visitan el destino. Si se trasladan a este contexto los argumentos de la literatura de marketing y del comportamiento del consumidor, en relación a la repetición de la compra de un producto o servicio, la repetición de la visita a un destino constituiría un síntoma positivo que se podría relacionar con la fidelidad de los turistas, la satisfacción obtenida, la intención de retorno al destino, las recomendaciones a potenciales visitantes, etc. Sin embargo, esta opinión no es unánime, puesto que el elevado peso de la repetición de la visita a un destino también se ha asociado con la pérdida de atractivo

para nuevos turistas, con la falta de incentivos para mejorar y actualizar el producto turístico y con la posibilidad de que los turistas repetidores realicen un menor gasto.

Los objetivos generales de este trabajo consisten en estudiar las características relacionadas con la repetición de la visita a un destino vacacional, así como los determinantes y consecuencias económicas de este comportamiento, con el fin de reflexionar sobre la posibilidad de que el fomento de la fidelidad de los turistas al destino pueda constituir una estrategia favorable para la viabilidad de los destinos maduros.

6- De la vinya a la ramaderia. El canvi en el model agrari menorquí (1708-2006), de Alfons Méndez Vidal. Primera edició: desembre 2009.

El sector vitivinícola de Menorca al llarg dels segles XVIII, XIX i XX ha tingut una evolució particular dins de l'agricultura de l'illa. En el segle XVIII la producció de vi va créixer fortament, gràcies a l'estímul de l'augment de la població, fins que les rigideses institucionals van frenar a aquest impuls. Durant els anys turbulents de canvi de segle es va produir una revifada del conreu de la vinya, però la severa depressió que pateix l'economia insular a partir del 1830 anirà acompanyada d'una forta caiguda dels preus del vi. Així, quan l'òrdium assolí l'illa a partir de 1852, s'experimentarà una arrencada massiva de vinyes; la segona part del segle XIX veurà l'arribada de plagues com el míldiu i la fil-loxera, que seguiran minant la producció de vi. La manca de dinamisme comercial d'aquest sector contrasta amb l'empenta de la ramaderia bovina. Inicialment el protagonisme el té la cria d'animals, però la producció formatgera, des d'uns inicis ben modestos, anirà prenent volada, fins a assolir una gran importància a mesura que avanci el segle XX; a partir de la dècada de 1960 es converteix en gairebé l'únic sector agrari de l'illa. Tanmateix, i malgrat l'augment dels rendiments esdevinguts a partir de 1950, la ramaderia presentarà una capacitat de generació de renda decreixent, amb la qual cosa perdrà pes en l'economia de l'illa de forma accelerada. En clar contrast, els darrers anys s'està produint la represa de la vinya de Menorca. EN el treball es quantifiquen la producció vitivinícola i ramadera i els seus preus durant aquests tres segles.

7- L'economia balear (1970-2010), de Miquel Alenyà i Ferran Navinès, coordinadors. Primera edició: maig 2010.

Aquest llibre comença amb una reflexió sobre l'ocàs de l'era keynesiana (1950-1973), la primera crisi del petroli de l'any 1973 i l'hegemonia de l'era neoliberal (1981-2008). Estudis recents demostren que l'era neoliberal, en relació amb la keynesiana, no ha generat ni més creixement econòmic, ni menys atur, ni

significativament menys inflació, però sí que ha generat més desigualtat social i més inestabilitat financera, amb crisis recurrents i progressivament més greus, fins a arribar a la gran crisi financera internacional iniciada el 2007. A continuació es constata que l'economia balear, especialitzada en el turisme i la construcció, ha transitat prou bé al llarg dels darrers quaranta anys, si bé ha vist com s'ha ressagat en termes de renda per càpita i nivells de benestar social des del començament del segle XXI, i s'han propiciat tendències negatives de fons en termes de rendiments decreixents i pèrdua de rendibilitat de les inversions productives.

Segons els autors, la recuperació de la renda per càpita a les Balears passa per retornar l'economia a una fase de rendiments creixents, amb l'augment de la taxa de guany i de les inversions productives, que haurien de propiciar un canvi de model de creixement basat en el turisme sostenible, en un terciari més diversificat i renovat tecnològicament, tot aplicant les tecnologies de la informació i la comunicació, amb polítiques de clusterització, i amb una major dotació de capital social, que permeti enriquir les sinèrgies i les complicitats entre el sector públic i el sector privat.

8- Tourist satisfaction, dissatisfaction and place attachment at sun and sand mass tourism destinations, per Jaume Garau Taberner.

Primera edició: agost 2010.

La tesi es planteja per donar resposta a qüestions que ajudin a comprendre millor al situació i rendiment d'un destí, a partir de l'anàlisi de la satisfacció turística. Els objectius generals d'aquesta són: (1) Analitzar l'estructura dels factors que determinen la satisfacció durant l'experiència turística; (2) Trobar un instrument vàlid, basat en les valoracions de satisfacció dels turistes, que faciliti la comparació entre destins; (3) Conèixer si, a més de la satisfacció que declaren els turistes sobre els diferents atributs d'un destí, determinades característiques o situacions negatives ocorregudes durant l'experiència del viatge poden influir en la impressió final del visitant; i (4) Estudiar l'existència de vincles emocionals entre els turistes i el destí. L'anàlisi empíric es centra en destins de sol i platja, no obstant això, molts dels seus objectius i conclusions són aplicables a altres tipus de destí. Les dades utilitzades provenen d'una enquesta realitzada a les Illes Balears durant la temporada alta de l'any 2006.

9- Responsabilidad social y contabilidad en las empresas de economía solidaria. Estudio teórico y aplicación en Illes Balears, de Patricia Horrach Rosselló. Primera edición: gener 2011.

Corresponde a la tesis doctoral del mismo título, presentada por la autora en la Universitat de les Illes Balears y dirigida por el Dr. Antoni Socias Salvà.

Las empresas de economía solidaria son organizaciones que actúan en el mercado, con el objeto de mejorar las condiciones económicas y sociales de colectivos desfavorecidos, que se integran comercial o productivamente en la entidad.

Además del análisis de sus características diferenciadoras, así como de sus principios de actuación, se han examinado los aspectos de información económica, contable y social obligatorios para estas entidades y se ha desarrollado una propuesta para que la información contable, transmita la valoración económica de los componentes de solidaridad en empresas de comercio justo y en centros especiales de empleo.

La existencia de principios de gestión de la economía solidaria, nos ha llevado a plantearnos cómo éstos se asimilan a los elementos de la responsabilidad social empresarial y a determinar cuáles deberían ser los elementos básicos en la emisión de información sobre sostenibilidad en estas entidades.

Por último, se ha efectuado un análisis aplicado de los aspectos analizados en el enfoque teórico en el ámbito geográfico de les Illes Balears. Se ha determinado la configuración de las empresas de economía solidaria, desde su forma jurídica, el objeto social que desarrollan y las principales magnitudes económicas y sobre empleo. Se han concretado las iniciativas de responsabilidad social que efectivamente desarrollan, los posicionamientos que adoptan en torno a la transparencia de la información y la realidad en la emisión de información económica, social y ambiental.

10- Guía metodológica para el análisis económico de la implementación de la Directiva Marco del agua en las Islas Baleares. Especial referencia a los costes ambientales y al coste del recurso, de Dolores Tirado Bennisar y Ester Blanco Cartagena. Primera edición: 2011.

Diez años después de su publicación, la Directiva Marco del Agua (DMA) sigue siendo ambiciosa y la publicación de los primeros Planes Hidrológicos para cumplir con sus requerimientos muestran las dificultades a las que, las entidades de gestión de cuenca, han tenido que enfrentarse. Uno de los aspectos más difíciles de abordar, por los organismos de cuenca, ha sido el

tratamiento multidisciplinar de la gestión hidráulica. Concretamente, la DMA recomienda el uso de instrumentos económicos y mecanismos para la recuperación de todos los costes de los servicios relacionados con el agua. Esta guía pretende avanzar en esta dirección, aplicando las herramientas y metodologías que nos ofrece el análisis económico al caso particular de la gestión hídrica en las Islas Baleares. El objetivo es eminentemente de carácter práctico y prescinde de debates metodológicos a nivel teórico, centrándose en cómo el análisis económico del agua y los instrumentos de política económica pueden mejorar la toma de decisiones. Los contenidos quieren dar respuesta a preguntas que la audiencia no especializada en temas económicos pueda tener ante el reto de realizar un análisis socio-económico de la aplicación de la DMA, como por ejemplo: ¿Son socialmente preferibles las infraestructuras a los cambios de hábitos?, ¿Cómo priorizar diversas infraestructuras de la política hidráulica?, ¿Cómo podemos incluir costes ambientales y del recurso en la toma de decisiones?, ¿En qué se diferencian los costes financieros a los costes económicos?.

11- La producción industrial de las Islas Baleares: construcción de un índice anual (IPIBAL), 1850-2007, de Antonio Parejo Barranco.
Primera edició: juny 2011

El trabajo de investigación referido a la comunidad autónoma balear que se presenta pretende responder parcialmente a la reconstrucción de estadísticas históricas económicas, centrándose inicialmente en el sector secundario, y, de manera más concreta, en la construcción de un índice anual de producción industrial a muy largo plazo (de mediados del siglo XIX a nuestros días), en el que se incluyen los sectores energético, minero y manufacturero, aunque no la construcción. Se trata de trasladar a las Islas Baleares un modelo de trabajo similar al que previamente se ha desarrollado para otras tres regiones españolas (Andalucía, Cataluña y País Vasco), siguiendo parecida metodología y planteamientos teóricos a los utilizados en esos trabajos.

L'IBE també ha col·laborat amb l'edició del "*Homenatge a Bartomeu Barceló i Pons, geògraf*", de Joan Mayol, Leonard Muntaner i Onofre Rullan. Primera edició: setembre 2010. Més de cinquanta aportacions de procedència científica diversa conformen aquest volum. S'agrupen els materials en quatre grans blocs: el primer inclou les col·laboracions que parlen, directament, de l'homenatge, mentre que, als tres següents, s'hi concentren diferents <<mirades

del món>>. Ahora ha col·laborat amb l'edició del llibre “Los territorios de la Industria Española” de Jose Antonio Miranda. Primera edició:2011.

5.2.2 “Publicacions de l’Institut Balear d’Economia”

Reflexions davant la crisi. I Jornada de l’Institut Balear d’Economia.

Aquesta primera edició de les jornades de l’Institut Balear d’Economia recull les reflexions sobre la crisi econòmica exposades en les ponències de la jornada, que es dugué a terme a l’auditori del Centre Empresarial Son Espanyol del Parc Bit el 21 de novembre de 2008.

Les ponències que recull aquest volum són: “Els reptes de la crisi financera”, a càrrec de Xavier Freixas; “El sector de la construcció”, de José García-Montalvo, i “La crisi econòmica espanyola”, d’Antón Costas Comesaña.

La evolución de la industria turística en España e Italia. Carlos Barciela, Carles Manera, Ramón Molina, Antonio Di Vittorio (ed.)
Primera edició: 2011.

Entre los días 12 y 13 de noviembre de 2009 tuvo lugar en Palma el sexto Encuentro de Historia Económica organizado por el Comité España-Italia de Historia Económica, que aglutina a investigadores de las asociaciones de historia económica de ambos países en un esfuerzo compartido de poner al día trabajos y líneas de investigación comunes.

El encuentro de Palma se ha articulado en torno al estudio de la evolución de la industria turística en España e Italia. El Comité Científico del encuentro formado por los profesores Carlos Barciela, Albert Carreras, Antonio Di Vittorio y Carles Manera sugirió abordar temas que permitieran un análisis comparativo del turismo en los dos potentes polos de atracción mediterránea. Los trabajos se enmarcaron en torno a dos grandes ejes temáticos: el turismo de “sol y playa” y las “otras formas de turismo” entre las que cabe incluir el turismo religioso, el termalismo, el disfrute de la naturaleza, los museos...

5.3 Jornades

5.3.1 **I Jornada de l’IBE** tingué lloc el 21 de novembre de 2008 al Parc Bit, versà sobre el tema **“Reflexions davant la crisi”** i comptà amb la intervenció de tres ponents:

El Sr. Xavier Freixas Dargallo, Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra i expert en Banca i Finances i Assessor del Banc Mundial i del Banc Central Europeu, ens parlà sobre *“La crisi financera”*.

El Sr. José García-Montalvo, Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra i especialitzat en el sector de la construcció, ens parlà sobre *“El sector de la construcció”*.

El Sr. Antón Costas Comesaña, Catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona i expert en política econòmica, ens parlà sobre *“La crisi econòmica espanyola”*.

Com a resultat de la transcripció feta d'aquesta jornada es publica el llibre de butxaca esmentat a l'apartat anterior .

5.3.2 II Jornada de l'IBE tingué lloc el 15 de maig de 2009 al Parc Bit, versà sobre el tema **“Creixement i Innovació”** . Hi intervingueren dos ponents:

El Sr. Antonio Vázquez Barquero, Catedràtic de la Universitat Autònoma de Madrid i especialitzat en desenvolupament econòmic, innovació i anàlisi territorial, ens parlà sobre *“Los espacios innovadores y la salida territorial a la crisis”*.

Sr. Jordi Maluquer de Motes, Catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona i especialitzat en recerca i innovació tecnològica, ens parlà sobre *“El sector de I+D+i en España: una valoración corporativa”*

5.3.3 III Jornada de l'IBE tingué lloc el 25 de novembre de 2009 a CaixaForum Palma, versà sobre el tema **“La indústria: especialització, competitivitat, estratègia i perspectives”** i comptà amb la intervenció de tres ponents:

El Sr. Rafael Myro Sánchez, Catedràtic d'Economia Aplicada de la Universitat Complutense de Madrid i expert en Economia Industrial. Col·laborador amb el govern central i varis governs regionals en anàlisi de la indústria i l'orientació de la política industrial, ens parlà sobre *“Industria y política industrial en España”*.

El Sr. Joan Martí Estévez, Gerent de Dinamització de Clústers d'ACC10 i especialitzat en clústers, ens parlà sobre *"Clústers com a eina de competitivitat"*.

El Sr. Gioacchino Garofoli, Catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Insubria (Varese, Itàlia) i expert en desenvolupament econòmic regional i districtes industrials, ens parlà sobre *"Sistemes productius locals i el sector del calçat a Itàlia"*.

5.4 Conferències

Durant **l'any 2010** s'han realitzat a Palma un seguit de conferències:

Dia 1 de febrer al Centre Cultural Sa Nostra hi hagué la conferència a càrrec de Jordi Vilaseca i Requena, professor de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) *"Les TIC: una oportunitat per a la productivitat i la competitivitat empresarial"* i el dia 23 la conferència a càrrec de Carlota Pérez Pérez, investigadora, conferenciant i consultora internacional, *"Las opciones del mundo de hoy: una mirada desde la tecnología y la historia"*.

El 18 d'octubre i també al Centre Cultural Sa Nostra tingué lloc la conferència a càrrec de Juan Ignacio Crespo, director europeu de Thomson Reuters, *"La recesión del 2009 y los diez próximos años"*.

El 4 de novembre a CaixaForum de Palma tingué lloc la conferència a càrrec d'Ada Ferrer i Carbonell, doctora en economia per la Universitat d'Amsterdam i pel Rensselaer Polytechnic Institute, i científica titulada de l'Institut d'Anàlisi Econòmica del Consell Superior d'Investigacions Científiques (IAE-CSIC), *"És possible mesurar el benestar?. Mesures de benestar subjectiu"*.

El 22 de setembre a l'auditori del CaixaForum de Palma tingué lloc la conferència *"Crisi econòmica i països receptors de turisme d'oci, perspectives de creixement"* organitzada pel Centre Balears Europa, a càrrec de Mateu Capó Servera, Responsable d'Unitat de seguiment de les economies de Bulgària, Xipre, Grècia, Portugal i Espanya. Direcció General d'Assumptes Econòmics i Financers de la Comissió Europea.

CICLE DE CONFERÈNCIES 2011: Fòrum d'Idees “Reptes de futur, polítiques de present”, organitzades per l'Institut Balear d'Economia, amb el qual el Govern vol propiciar la reflexió sobre l'impacte de la crisi econòmica sobre el model de creixement i d'estat del benestar, i el paper de l'Administració pública en aquest procés. Se celebren sis sessions:

La **primera** tingué lloc dia 18 de gener al CaixaFórum de Palma, a càrrec del Sr. Carlos Ocaña Pérez de Tudela, secretari d'Estat d'Hisenda i Pressuposts, versà sobre “*Situación económica de España y perspectivas de futuro*”.

La **segona** el dia 3 de març al centre cultural “Sa Nostra” a càrrec del Sr. Xavier Freixas Dargallo, catedràtic d'Economia Financera a la Universitat Pompeu Fabra, fou sobre “*La crisi bancària internacional i el futur de la regulació bancària*”.

La **tercera** el dia 10 de març al centre cultural “La Misericòrdia” a càrrec de la Sra. María Teresa Costa Campi, presidenta de la Comissió Nacional d'Energia, sobre “*Energia i aspectes geoestratègics*”.

La **quarta** el dia 18 de març al Parc Bit de Palma a càrrec del Sr. Carlos Aguirre Arana, conseller d'Economia del Govern Basc i del Sr. Alberto Larraz Vileta, conseller d'Economia del Govern d'Aragó, sobre *Parcs Tecnològics*.

La **quinta sessió** el dia 25 de març al CaixaForum de Palma a càrrec del Sr. Carlos Marichal, del col·legi de Mèxic sobre “*Nueva historia de las grandes crisis financieras: una perspectiva global, 1873-2008*”.

La **sexta** el dia 12 d'abril al centre cultural Sa Nostra de Palma a càrrec del Sr. Gösta Esping-Andersen, professor de Sociologia en la Universitat Pompeu Fabra sobre “*Por qué necesitamos un nuevo estado de bienestar?*”

6. Difusió

Des del lloc web de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (<<http://www.caib.es>>), Direcció General d'Economia de la Conselleria

d'Economia i Hisenda, es pot consultar informació sobre l'Institut, les publicacions realitzades i les activitats que es duen a terme.

L'Institut Balear d'Economia compta alhora amb un registre de marca "E Institut Balear d'Economia", concedit per l'Oficina Espanyola de Patents i Marques (OEPM), de les classes 16 i 41, de les 45 que formen part del Nomenclàtor internacional de productes i serveis des del 14 de gener de 2010 i per un període de deu anys.

